

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Aidu looduskaitseala

2026

Andres Miller

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Aidu looduskaitseala
KKR kood	KLO1000090
Asukoht (maakonnad)	Jõgevamaa
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2002 (kehtiv kaitse-eeskiri 2016)
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	0
loodusreservaatide kogupindala	0
sihtkaitsevööndite arv	1
sihtkaitsevööndite kogupindala	315,62 ha
piiranguvööndite arv	0
piiranguvööndite kogupindala	0
IUCN kategooria(d)	V
Natura 2000 võrgustiku alad	Aidu loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	315,62
Maismaa pindala (ha)	315,62
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	29,08
Kaitsekorralduskava nimi	Aidu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2013-2022
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2013-2022
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Andres Miller
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2026
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	30.04.2026
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	varem hindamata
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	2025. a oli must-toonekurel pesas 5 (!) poega (kahjuks kõik hukkusid liigisisese konkurentsi tõttu)

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava	EELIS	KKK; (kauni kuldkinga KTK 2016-2020 ega must-toonekure KTK 2018-2022 ei maini Aidu LKA-d)
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud 50-90% väärtustest	KKK, RT	KKK koostamise ajal (2010-2011) ei olnud ükski liik nimeliselt kaitseväärtuseks (kaitsti kaitsealuste liikide elupaiku); alates 2016. a on kaitseväärtuseks ainsa liigina kaunis kuldking, mille kohta on KKK-s, et liiki on hajusalt ja vähearvukalt ning et täpsem info puudub; KKK käsitles liikidest veel metsist ja must-toonekure, keda kummatki alal enam ei leidunud
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud ≥90% väärtustele	KKK, RT	KKK koostamise ajal (2010-2011) ei olnud ükski elupaigatüüp nimeliselt kaitseväärtuseks (kaitsti väärtuslikke metsakooslusi); alates 2016. a on kaitseväärtuseks tüübid 9010* ja 9050; KKK-s on käsitletud tüüpe 9010* (mida kõdusoometsadena elupaigatüübile vastavaks ei peetud) ja 9050; 2011. a inventeeriti ülepinnaalset metsaelupaigatüübid
planeerimine	seisund	Milline oli liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK, EELIS	2010. a vaadati üle metsise võimalikud elupaigad ja mängukohad; 2010. ja 2011. a uuriti must-toonekure võimalikku pesitsemist, kuid tulemusteta; kauni kuldkinga kohta KKK-s ajakohane info puudus, kuid EELIS-es oli see olemas (7 kasvukohta kokku 37 taimega)
planeerimine	seisund	Milline oli elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Väga hea - ≥90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	2011. a inventeeriti ülepinnaalset metsaelupaigatüübid
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	On tuvastatud mõned andmelüngad, kuid nende lünkade täitmise vajadus ei ole selgelt välja toodud.	KKK	KKK mainib uuringu vajadusena perioodiliselt kontrollida must-toonekure pesitsemist kaitsealal; mainitakse eelmises KKK-s (perioodiks 2005-2008) vajalikuks peetud sammalde ja samblike ning seenestiku ja putukate inventuuri ning vee-elustiku seiret; KKK näeb III prioriteedi tegevustena ette must-toonekure ja vee-elustiku inventuuri

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Vähem kui pooled andmelüngad (<50%) on täidetud, kuid siiski on veel märkimisväärseid puuduseid alusandmetes.	EELIS	2018. a leiti asustatud must-toonekure pesa ja 2023. a teine (järgmine?) pesa; muude uuringute kohta info puudub
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	KKK	kõigi KKK-s käsitletud loodusväärtuste survetegurid on ära nimetatud mõjuteguritena väärtuste kirjelduste juures ja tabelis 2.1
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud poolte või enama (50% - <100%) kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	KKK	survetegurid on kohati väga üldsõnalised, nt elutingimuste muutumine liigile sobimatuks ja toitumisala ebasoodne seisund, kuid täpsustamata on, mis tegurid ehk algpõhjused sellise olukorrani on viinud
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	metsamaade kuivendamine; metsamaade kuivendamine; inimtekkelised veerežiimi muutused	KKK	kuivenduse tõttu on mets metsise jaoks liiga tihedaks muutunud; Pikknurme jõe veevaesus mõjub halvasti must-toonekurele; kuivenduskraavidega kokku kogutud vesi suunatakse Pikknurme jõkke alles allpool, väljaspool Aidu kaitseala; ulatuslik metsakuivendus mõjutab kaitseala metsakooslusi; allavoolu väljaspool Aidu kaitseala on Pikknurme jõge oluliselt õgvendatud, mistõttu jõgi kaitsealal sageli ära kuivab
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud osaliselt.	KKK, MaRu, EELIS	KKK-s on mainitud, et Aidu kaitsealast allavoolu on Pikknurme jõge oluliselt õgvendatud; kaitseala põhjaosas piirneb kaitsealaga projekteeritav must-toonekure PEP (pesa ise jääb kaitsealale)
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	KKK, RT	KKK koostamise ajal kehtinud kaitse-eeskiri nimeliselt kaitseväärtusi välja ei toonud; KKK-s on käsitletud kõiki tollal teada olnud loodusväärtusi, sh praegu kaitseväärtuseks olevaid
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovivat seisundit, kuid kaitse-eesmärkide sihtväärtused ei ole kvantifitseeritud ega ajaliselt piiritletud. / Konkreetsed eesmärgid on vähem kui pooltel (<50%) kaitseväärtustel.	KKK	kaitse-eesmärgid on kohati üldsõnalised, nt liik on alal olemas ja soodsas seisundis (kuid puuduvad lähteandmed) või toodud on koosluse pindala ja nõue, et kooslus peab saavutama soodsa seisundi ning hiljem vastama kõrge looduskaitseväärtusega metsade tunnustele

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	RT, KKK	selliseid kaitseväärtusi pole määruses nimetatud
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmäärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	RT, KKK, MaRu	KKK koostamise ajal kehtinud kaitse-eeskiri nimeliselt kaitseväärtusi välja ei toonud, kuid KKK-s on käsitletud kõiki tollal teada olnud loodusväärtusi, sh praegu kaitseväärtuseks olevaid; MaRu järgi ei ole pürandobjekte kaitsealal teada
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	KKK	alal on vaja taastada looduslik veerežiim
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele. Kõik meetmed on SMART.	KKK	tabelis 4.6 on kõigi meetmete maht, prioriteet, maksumus ja aeg
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Ei (teadaolevalt on vajadus tegevusteks väljaspool piire, kuid neid ei ole kavandatud)	KKK	KKK-s on mainitud, et Aidu kaitsealast allavoolu on Pikknurme jõe oluliselt õgvendatud ja see mõjutab vooluhulka ülesvoolu, kuid vastavat meetet pole kavandatud
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	KKK	
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Ei, kaitsekorraldusperioodil ei ole selgunud olulisi puudujääke teadmistes	KKK	metsise jaoks on see kaitseala kaotatud ja metsise elupaiga taastamine ei ole praegu enam võimalik, kuivendus on oma töö teinud
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Jah - seire on piisav, et hinnata, kas kõik tegevused olid tulemuslikud/kaitse-eesmärgid on saavutatud	KKK, EELIS	kõik kaitse-eesmärgid praeguste kaitseväärtuste (tüübid 9010* ja 9050 ning liik kaunis kuldking) osas on saavutatud, lisaks on taas ala asustanud must-toonekurg
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suures osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	KKK, RT, EELIS	2016. a kinnitati kehtiv kaitse-eeskiri, milles nimetati ära kaitseväärtused ja millega kaitseala pisut laiendati; kavandamisel on Aidu must-toonekure püsielupaik

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK	KKK koostasid Kaupo Kohv RMK-st ja Liis Kuresoo ELF-ist, viidi läbi kaks kaasamiskoosolekut (01.12.2010 Tartus KeA kontoris ja 15.02.2011 Põltsamaa vallamajas), millel osalesid KeA, Põltsamaa valla, jahimeeste ja EOÜ (Kotkaklubi) esindajad
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK	KKK lisadeks on Marko Kohvi (ELF) "Aidu looduskaitseala kuivendusvõrgu olukorra ekspertiis ja majandamissoovitused" (03.12.2010), Vahur Sepa "Metsise elupaiga hindamine ja majandamissoovitused selle parandamiseks" (27.11.2010) ning Urmas Sellise (Kotkaklubi) "Ettepanekud kaitsekorralduslikeks töödeks Aidu looduskaitsealal" (09.12.2010)
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Ei - konflikte ei tekkinud	KKK	kummagi kaasamiskoosoleku protokollist suuremaid vastaaseise ei kajastu
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud poollooduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistöde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, RT	kaitsealal pärandniite pole
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (soolupaigad, jõed, järved) seotud taastamistöde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud taastamistödest on rakendatud.	KKK, RMK	kaldapuistut on kujundatud 1,5 km pikkusel jõelõigul aastatel 2014-2016 (KKK: 2013-2017 ja 2 km); kogujakraavid on 2017. a suletud KKK-ga ettenähtud alal (KKK: 2015); läbiviike (voolunõvasid) kraavist Pikknurme jõkke kaevati (ja kraavile pandi paisud) 2017. a 2 tk (ühete, põhjapoolset parandati 2018. a; KKK: 4 tk 2015. a); 2 truubi paigutamise kohta Kesksihile info puudub; projekt veerežiimi reguleerimiseks telliti jiljemalt 2015. a (Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi, töö nr 161131; KKK: 2014)
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistöde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	RT, KKK	pidevalt hooldamist vajavaid kooslusi (pärandniite) kaitsealal praegu enam pole (kunagi olid lamminiidud ilmselt kasutuses karja- või heinamaadena)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, RMK	KKK liigikaitselisi töid otseselt ette ei näe, kuid märgalade ja veekogudega seotud tegevused on vajalikud must-toonekure elupaiga säilimiseks ja metsise elupaiga taastumiseks; vt küsimust 12b
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, RMK	Kesksiht on eeldatavasti kaitsekorralduslikeks töödeks avatuna hoitud ja hooldatud, sest seda kasutati ka kraavide sulgemiseks 2017. a; kuna kaitsealal on lubatud kalapüük ning jahipidamine, siis ilmselt hoiavad ka jahi- ja kalamehed sihti läbitavana
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	Kesksihiga ristuvatesse kraavidesse 2 truubi paigaldamise (I prioriteet, 2015) kohta info puudub	KKK, RMK	võimalik, et trübid on siiski paigaldatud, sest piirkonnas toimus 2017. a lähedal olevate kogujakraavide sulgemine pinnaspaisudega
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, EELIS	ainus nii kõrge prioriteediga uuring KKK-s on kauni kuldkinga riiklik seire, mis pidi toimuma 2017. ja 2022. a; EELIS-es on andmeid aastatest 2015 (1 esmaleid) ja 2020 (3 esmaleidu ja 1 kordusvaatlus)
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, RT, EELIS, KIRKE	projekt veerežiimi reguleerimiseks oli hiljemalt 2015. a tellitud (KKK: 2014); uus kaitse-eeskiri jõustus 2016. a (KKK: 2014); KKK vahehindamist pole (2017. a) toimunud; uus KKK on koostamisel (KKK: 2022); Aidu LoA kaitseväärtuste ajakohastamine jõustus 2017 (KKK: 2013)
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on ellu viidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	KKK, MaRu	KKK nägi ette 38 liikumiskeelu tähise eemaldamise 2015. a, mis on tehtud hiljemalt 2024. a, ja 14 uue tähise paigaldamise samuti 2015. a, kuid uusi tähiseid paigaldati 21 tk 2020. a; muid külastusega seotud tegevusi KKK ette ei näe
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärke toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	jah	RMK	lisaks voolunõvadele eesvoolukraavist Pikknurme jõkke tegi RMK kraavile ka paisud (2017. a); 2014-2016 eemaldasid ELF-i talgulised Pikknurme jõest ja selle kohalt puid, et must-toonekurel oleks ruumi jõeale laskuda

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku ($\geq 90\%$) (suunis) liikide seisund on stabiilne või paranenud	RT, KKK, EELIS	KKK koostamise ajal kehtinud kaitse-eeskiri kaitseväärtusi nimeliselt ei nimetanud, kuid KKK käsitles kaunist kuldkinga, mis on praegu kehtiva kaitse-eeskirja järgi kaitseväärtuseks, ning must-toonekurge ja metsist; kauni kuldkinga seisund on uute leidude tõttu võib-olla paranenud (kindlasti mitte halvenenud), must-toonekurg on taas kaitseala asustanud (seisund on paranenud), metsise olukord pole paranenud (juba ammu kaitsealalt kadunud ehk seisund on endine)
väljundid	tulemused	Kui $\geq 90\%$ liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	veerežiimi looduslikumaks taastamine; sihtkaitsevööndi kaitsekord; turismisurve puudumine	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	metsis, kelle elupaikades on kuivenduse mõjul puu- ja põõsarinne liiga tihedaks muutunud ning veerežiimi looduslikumaks taastamine ei ole veel piisavalt suurt harvendavat mõju metsakooslustele avaldama hakanud	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku ($\geq 90\%$) kaitseväärtuste seisund on paranenud või on jäänud samaks.	RT, KKK, EELIS	KKK koostamise ajal kehtinud kaitse-eeskiri kaitseväärtusi nimeliselt ei nimetanud, kuid KKK käsitles "kõrge loodusväärtusega metsi" ja rohunditerikkaid kuulikuid (9050); praegu on kaitseväärtuseks tüübid 9010* ja 9050 ning 2026. a inventuuri andmetel on mõlema tüübi pindala suurenenud ja seisund paranenud
väljundid	tulemused	Kui $\geq 90\%$ elupaikade seisund on sama või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	veerežiimi looduslikumaks taastamine; sihtkaitsevööndi kaitsekord; turismisurve puudumine	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	teadaolevalt ei ole elupaikade seisund halvenenud; 2026. a 0-aladena määratletud alad on endised lageraielangid ja nooremapoolsed metsakultuurid	EELIS	(inventeerija oli 2026. a Renno Nellis)
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliste muutusteta	ELME	keskmine (7,39 palli 10-palli skaalal)
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on hea või paranenud	ELME	hea (88,05 palli 100-palli skaalal)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Usaldusväärne ülevaade kaitsekorra toimivusest/rikkumistest puudub	OKAS; MaRu	viited järelvalvele Aidu LKA-I puuduvad; 1990-ndate keskel raiuti metsa, mille tulemusel must-toonekure pesitsusala hävis; ortofoto järgi ebaseaduslikku raiet viimasel kümnendil tehtud ei ole
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei	EELIS, RT	2018. a leiti asustatud must-toonekure pesa kaitseala lõunaosas ja 2023. a teine (järgmine?) pesa kaitseala põhjaosas; põhjaosas on moodustamisel Aidu must-toonekure püsielupaik pesapuust 200 m ida pool; must-toonekure kaitseks (pesitsusrahu tagamiseks) tuleb LKS § 50 lõigete 1 ja 5 järgi kehtestada inimese viibimise keeld 15. märtsist 31. augustini pesapuust 250 meetri raadiuses
väljundid	tulemused	Kui kaitsekord ei ole olnud sobiv, siis millised muudatused oleksid vajalikud?	must-toonekure kaitseks tuleb kaitseala laiendada ja kehtestada inimese viibimise piirang; lisada kaitseväärtusi	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kui määruses nimetatud ala kaitseväärtused ei ole asjakohased, siis millised muudatused oleksid vajalikud?	lisada must-toonekurg ja tüüp 9080*	EELIS, eksperdiarvamus	kaitsealal on 2 must-toonekure pesitsuskohta, neist üks oli viimati asustatud 2018. a ja teine 2025. a; 2026. a inventuur tuvastas 10 ha esmatähtsat elupaigatüüpi 9080*; (hindaja arvamus)
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	kaaluda Aidu LKA ja Pikknurme LKA liitmist, sest kaitseväärtused on sarnased; suurema ala kaitsmine võimaldab terviklikumalt piirkonna loodust kaitsta ja vähendab bürokraatiat	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	102	73	71,6%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	12	66,7%
Survetegurid (planeerimine)	9	7	77,8%
Eesmärgid (planeerimine)	9	7	77,8%
Meetmed (planeerimine)	9	6	66,7%
Sisendid (rakendamine)	9	8	88,9%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	18	13	72,2%
Tulemused (väljundid)	21	11	52,4%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	45	32	71,1%
Rakendamine	15	14	93,3%
Väljundid	39	24	61,5%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määrukses/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitsealadest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-ö aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-ö aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otseselt kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitsealaseid eesmärke.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaarialad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segaallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareaali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX